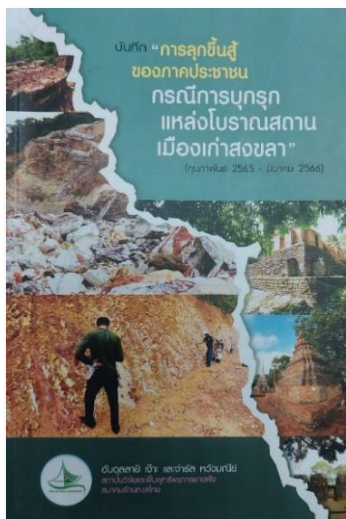

บทแนะนำหนังสือ (Book Recommendation)

บันทึก “การลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชน: กรณีการบุกรุกแหล่งโบราณสถานเมืองเก่าสงขลา”

อุสมาน หวังสนิ (Usman Whangsani)¹

ที่มา: อัลดุลลาฮี เจ๊ะ และจำรัส หวังมณีย์ (2566)

(Received: March 7, 2024; Revised: June 11, 2024; Accepted: June 19, 2024)

หนังสือบันทึก “การลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชน กรณีการบุกรุกแหล่งโบราณสถานเมืองเก่าสงขลา” เขียนโดย อัลดุลลาฮี เจ๊ะ และจำรัส หวังมณีย์ (2566) จากสถาบันวิจัยและฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง สมาคมรักษ์ทะเลไทย เป็นการบันทึกเรื่องราวของเหตุการณ์และขบวนการขับเคลื่อนของภาคประชาชน

¹ นักวิจัย สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Researcher Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University) E-mail: usman.w@psu.ac.th

ที่เห็นความเວ้าแหว่งของการ บุกรุกพื้นที่โดยการตัดโค่นต้นไม้และตัดถนน บริเวณโบราณสถานเขาแดง-เขาน้อย และฐานเจดีย์องค์ขาว-องค์ดำบนเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา ซึ่งข้อสังเกตนี้ได้รับการบอกต่อเริ่มจากจุดเล็ก ๆ มีจำนวน คนไม่มากจนสามารถขยายการรับรู้ และเกิดความร่วมมือของผู้คนในหลายภาค ส่วน

การปฏิบัติการได้มีการส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่และ วงกว้างไปทั่วประเทศ จนนำไปสู่ขบวนการแก้ไขปัญหาก็ภาคส่วนต่าง ๆ จับตา เพ่งมองไปที่ขบวนการยุติธรรม และผู้ใช้อำนาจบังคับตามกฎหมายอย่างใกล้ชิด

ในการอ่านบันทึกนี้ ผู้อ่านจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันถึงการขับเคลื่อน อย่างเป็นระบบของภาคประชาชน ที่สามารถส่งผลให้เกิด “ความรู้สึกร่วม” ในการผลักดันต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพยากรที่เป็นโบราณสถานและเป็นสาธารณ สมบัติของแผ่นดิน ซึ่งอาจทำให้อำนาจอิทธิพลในท้องถิ่นและเครือข่ายอิทธิพล ในระดับชาติเกิดความสั่นคลอนได้

โดยส่วนใหญ่การบันทึกเรื่องราวการต่อสู้ของประชาชนคนธรรมดาใน พื้นที่ที่มีการบุกรุกทรัพยากรของแผ่นดิน มักจะไม่ได้มีการบันทึกถึงเหตุการณ์ พัฒนาการ ให้สังคมได้รับรู้ หรือมีการบันทึกก็เกิดขึ้นเมื่อเหตุการณ์ล่วงเลย หรือพัฒนาการต่อสู้ไปถึงขั้นความขัดแย้งและความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ศึกษาแล้ว

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อ ปกป้องโบราณสถานของภาคประชาชนอย่างแท้จริง

หนังสือบันทึก “การลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชน กรณีการบุกรุกแหล่ง โบราณสถานเมืองเก่าสงขลา” แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บริบทของจังหวัดสงขลา ตำนาน เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของเมืองเก่าสงขลา ในยุคสมัยต่าง ๆ ความมั่งคั่งของโบราณสถานและวัตถุมีค่า และสมบัติล้ำค่า ของเขาน้อยและเขาแดง ประกอบกับการขุดค้นทางโบราณคดีของกรมศิลปากร และแผนที่ประกอบจดหมายเหตุของ มองซิเออร์ เวอร์ต การขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานของภูเขาน้อย และพระเจดีย์สองพี่น้อง

ส่วนที่ 2 บอกกล่าวถึงการบุกรุกพื้นที่โบราณสถานตามที่ได้พบเห็น และเป็นข่าวเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ในหลากหลายจุดที่จะทำให้เห็นถึงสภาพการบุกรุกโบราณสถานเขาแดง และเสี่ยงสะท้อนของคนสงขลาที่มีต่อกรณีการบุกรุกของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ทั้งจากสำนักศิลปากรและภาคประชาชน ทำให้เกิดวุ่นวายและเปลี่ยนแปลง ค้นหาที่มาต้นตอของปัญหา วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่วุ่นวายกับอิทธิพลและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทับซ้อนเป็นเหตุแห่งความขัดแย้งและการฟ้องร้องต่อสาธารณชน

ส่วนที่ 3 อธิบายถึงพัฒนาการการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน การติดตามคดีการบุกรุกที่เงียบหายไป การมีข้าราชการนำดีที่นำเรื่องการบุกรุกมาแจ้งความดำเนินคดี ความเสื่อมพังทลายของโบราณสถานอันเนื่องมาจากการถูกบุกรุก และการปกป้องข้าราชการที่ดีที่ทำหน้าที่อนุรักษ์โบราณสถานผ่านกิจกรรมการจัดเวทีภาคประชาชนจังหวัดสงขลา พร้อมทั้งติดตามความคืบหน้าของคดีกรณีการบุกรุก ทำให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนหาทางออกของหน่วยงานต่าง ๆ บทนี้ยังไล่เรียงข่าวคราวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทบาทและเนื้อหาจากเวทีเสวนา “ปกป้องหัวเขาแดง: Save Singora”

ส่วนที่ 4 เป็นการเปิดเรื่องราวทางคดีความ เมื่อมีการฟ้องปิดปาก “บรรจง นะแส” นักพัฒนาเอกชนที่ออกมาต่อสู้เรื่องการปกป้องโบราณสถานเมืองเก่าสงขลาในคดีหมิ่นประมาท จนเป็นผลให้ศาลจังหวัดสงขลาส่งหมายศาลเพื่อไต่สวนมูลฟ้อง (ซึ่งตอนหลังมีการถอนฟ้อง) แต่ในส่วนของภาคประชาชนก็มีเวทีให้ความรู้และแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะควบคู่กันไปด้วย

และสุดท้ายส่วนที่ 5 เป็นการบอกเล่าเรื่องการเคลื่อนไหว กิจกรรมติดตามความคืบหน้าและไม่คืบหน้าของคดีการบุกรุกในเวทีต่าง ๆ การสร้างการเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มองค์กรต่าง ๆ สถานการณ์ปัจจุบันที่รอการแก้ไขจากภาครัฐ และการเฝ้าติดตามของภาคประชาชน

การอ่านหนังสือเล่มนี้ จะทำให้ทราบถึงพัฒนาการของความขัดแย้งและสาเหตุของความขัดแย้ง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์เชิงลึก เนื่องจากมีกลุ่มผู้ได้ประโยชน์และกลุ่มผู้เสียประโยชน์

กลุ่มผู้ได้ประโยชน์ คือ ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองในระดับชาติ ในขณะที่กลุ่มผู้เสียประโยชน์ คือ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะในรุ่นนี้และคนรุ่นใหม่ของสังคมไทยในอนาคต หากไม่มีการแก้ไข หรือมีการแก้ไขที่ล่าช้า ความเสื่อมโทรมของโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นก็จะถูกทำลาย ยากลำบากต่อการฟื้นฟูขึ้นมาได้

นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังเป็นปฐมบทที่ทำให้เราเข้าใจถึงหลักคิดของสันติวิธี รูปแบบการจัดการความขัดแย้ง และการปฏิบัติตามแนวทางสันติวิธีของภาคประชาชน ตลอดจนบทบาทของเครือข่ายภาคประชาชนในการหนุนเสริมซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี แม้ว่ากรณีความขัดแย้งนี้ยังไม่ได้คลี่คลายลงก็ตาม แต่ทว่า “การลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชน กรณีการบุกรุกแหล่งโบราณสถานเมืองเก่าสงขลา” เป็นบันทึกที่ทำให้นักสันติวิธีสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความขัดแย้ง โดยสืบค้นเพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญ คือ ประวัติศาสตร์ของความขัดแย้ง ที่มีคู่ขัดแย้งมากกว่าสองฝ่ายซึ่งมีความเชื่อ แนวคิดที่แตกต่างกัน คือ นักธุรกิจและนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ภาคประชาชน และภาคราชการ

บันทึกเรื่องนี้สามารถใช้เป็นสารตั้งต้นไปยังการศึกษาวิเคราะห์บริบทของความขัดแย้ง การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และสามารถวิเคราะห์ถึงตัวขับเคลื่อนความขัดแย้ง พลวัตของความขัดแย้ง พฤติกรรมที่แสดงออกและผลสะท้อนของความขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อเสนอต่าง ๆ ในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งในที่สุดแล้วก็มีโอกาสของการก้าวไปถึงการพิจารณาศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้

เอกสารอ้างอิง

อับดุลลาฮี เจาะ และจำรัส หวังมณี. (2023). บันทึก “การลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชน กรณีการบุกรุกแหล่งโบราณสถานเมืองเก่าสงขลา”.

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรชายฝั่ง สมาคมรักทะเลไทย. สงขลา: โฟ-บาร์ด.